

**Аналіз регуляторного впливу
проекту постанови Правління Національного банку України
“Про затвердження Положення про організацію та проведення
інспекційних перевірок на ринках небанківських фінансових послуг”**

I. Визначення проблеми, яку передбачається розв’язати шляхом державного регулювання

Відповідно до пункту 8¹ статті 7 розділу I Закону України “Про Національний банк України” від 20 травня 1999 року № 679-XIV (далі – Закон про Національний банк) у редакції зі змінами, унесеними Законом України “Про фінансові послуги та фінансові компанії” від 14 грудня 2021 року № 1953-IX (далі – Закон про фінансові послуги), Національний банк України (далі – Національний банк) наділений повноваженнями здійснювати державне регулювання та нагляд на індивідуальній та консолідованій основі на ринках небанківських фінансових послуг за діяльністю небанківських фінансових установ, інших осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, та осіб, які надають супровідні послуги, в межах, визначених Законом про фінансові послуги та іншими законами України.

У статті 55¹ Закону про Національний банк установлено, що Національний банк здійснює функції державного регулювання та нагляду за діяльністю на ринках небанківських фінансових послуг (крім професійної діяльності та надання супровідних послуг на ринках капіталу) на індивідуальній та консолідованій основі у межах та порядку, встановлених законодавством України.

Зокрема, у пункті 3 частини четвертої статті 21 Закону про фінансові послуги, що визначає повноваження Національного банку у сфері державного регулювання та нагляду за діяльністю з надання фінансових та супровідних послуг, установлено, що Національний банк здійснює нормативно-правове регулювання діяльності з надання фінансових та супровідних послуг та нагляду за такою діяльністю.

У частині четвертій статті 23 Закону про фінансові послуги визначено, що Національний банк здійснює нагляд за здійсненням діяльності з надання фінансових та/або супровідних послуг відповідно до Закону про фінансові послуги, спеціальних законів та нормативно-правових актів Національного банку в таких формах:

- 1) безвиїзний нагляд;
- 2) інспекційні перевірки (інспектування).

Водночас у частині третій статті 23 Закону про фінансові послуги визначено, що Національний банк здійснює такі види нагляду за здійсненням діяльності з надання фінансових та/або супровідних послуг, як:

- 1) пруденційний нагляд;
- 2) нагляд за ринковою поведінкою.

У частині шостій статті 23 Закону про фінансові послуги визначено, що нагляд здійснюється Національним банком із застосуванням ризик-орієнтованого підходу та на основі принципу пропорційності, з урахуванням

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/109019

від 15.09.2023 19:59

особливостей виду діяльності з надання фінансових послуг, характеру і обсягів послуг, які надаються, системної важливості/значимості надавачів фінансових та/або супровідних послуг, які здійснюють таку діяльність, та ризиків, які притаманні такій діяльності, у тому числі ризиків, на які наражається надавач фінансових та/або супровідних послуг внаслідок участі у фінансовій групі.

Зі свого боку в частині першій статті 24 Закону про фінансові послуги встановлено, що пруденційний нагляд здійснюється з метою забезпечення фінансової стійкості (забезпечення виконання зобов'язань) окремого надавача фінансових послуг та стабільності фінансової системи України загалом, а також захисту законних інтересів клієнтів надавачів фінансових послуг відповідно до цього Закону, спеціальних законів і нормативно-правових актів Національного банку шляхом здійснення заходів, визначених у частині другій статті 24 Закону про фінансові послуги.

Нагляд за ринковою поведінкою, як визначено в частині першій статті 25 Закону про фінансові послуги, здійснюється з метою захисту прав і законних інтересів клієнтів (у тому числі споживачів), надавачів фінансових та супровідних послуг, забезпечення ефективності ринку фінансових послуг, прозорості та відкритості його функціонування, а також забезпечення функціонування належного конкурентного середовища на ринку фінансових послуг та підвищення довіри до нього.

У частині сьомій статті 23 Закону про фінансові послуги визначено, що діяльність з нагляду Національного банку охоплює:

1) усіх учасників ринку фінансових послуг (крім клієнтів, об'єднань учасників ринку фінансових послуг, відмінних від саморегулювальних організацій, та об'єднань, визначених у частині другій статті 19 цього Закону) та їх відокремлені підрозділи;

2) власників істотної участі та ключових учасників у структурі власності, афілійованих та споріднених осіб надавачів фінансових послуг;

3) фінансові групи, учасників фінансових груп на території України та за кордоном;

4) іноземних учасників ринку фінансових послуг, які здійснюють діяльність з надання фінансових та/або супровідних послуг в Україні;

5) осіб, які у встановленому цим Законом та спеціальними законами порядку надають послуги з аутсорсингу учасникам ринку фінансових послуг.

У частині першій статті 47 Закону про фінансові послуги встановлено, що Національний банк здійснює інспекційні перевірки фінансових компаній, ломбардів у порядку та відповідно до вимог, встановлених статтею 23 цього Закону, з урахуванням особливостей, встановлених цією статтею та нормативно-правовими актами Національного банку.

Згідно з пунктами 8, 9 частини третьої статті 114 Закону України “Про страхування” від 18 листопада 2021 року № 1909-IX (далі – Закон про страхування) при здійсненні державного регулювання та нагляду за страховою

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/109019

від 15.09.2023 19:59

(перестраховою) діяльністю Національний банк затверджує порядок проведення інспекційних перевірок і оформлення їх результатів, включаючи порядок проведення перевірки афілійованих та споріднених осіб об'єкта нагляду та здійснює інспекційні перевірки страховиків, страхових груп, філій страховиків-нерезидентів та страхових посередників, а також інших осіб, зазначених у частині сьомій статті 21 Закону про фінансові послуги.

Відповідно до частини першої статті 116 Закону про страхування Національний банк проводить інспекційні перевірки страховиків, філій страховиків-нерезидентів, страхових посередників та страхових груп у порядку і відповідно до вимог, встановлених цим Законом та нормативно-правовими актами Національного банку України.

У пунктах 7, 8 частини другої статті 37 Закону України “Про кредитні спілки” від 14 липня 2022 року № 3254-ІХ (далі – Закон про кредитні спілки) передбачено, що з метою державного регулювання та нагляду за діяльністю кредитних спілок Національний банк встановлює порядок проведення інспекційних перевірок, оформлення їх результатів та здійснює інспекційні перевірки кредитних спілок.

Відповідно до частини третьої статті 43 Закону про кредитні спілки Національний банк здійснює нагляд за діяльністю кредитних спілок у формі інспекційних перевірок та безвиїзного нагляду.

Згідно з частиною першою статті 44 Закону про кредитні спілки Національний банк проводить інспекційні перевірки кредитних спілок та осіб, зазначених у частині сьомій статті 23 Закону про фінансові послуги, в порядку та відповідно до вимог, встановлених цим Законом та нормативно-правовими актами Національного банку.

Відповідно до пункту 30 розділу VII Закону про фінансові послуги, пункту 25 розділу XV Закону про страхування та пункту 16 розділу XI Закону про кредитні спілки Національному банку рекомендовано до дня введення в дію цих законів привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цими законами та забезпечити прийняття нормативно-правових актів, необхідних для їх реалізації.

Отже, ураховуючи положення Закону про фінансові послуги, Закону про страхування та Закону про кредитні спілки для забезпечення можливості проведення інспекційних перевірок діяльності з надання фінансових та супровідних послуг, а також інспектування інших осіб, які охоплюються наглядовою діяльністю Національного банку, Національний банк повинен затвердити відповідний нормативно-правовий акт.

Зазначене вище питання не може бути вирішене за допомогою ринкових механізмів, оскільки воно стосується реалізації повноважень Національного банку, визначених Законом про фінансові послуги, Законом про страхування, Законом про кредитні спілки та Законом про Національний банк.

У відповідній сфері правового регулювання наразі є чинним Положення про

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/109019

від 15.09.2023 19:59

організацію, проведення та оформлення результатів інспекційних перевірок учасників ринків небанківських фінансових послуг, затверджене постановою Правління Національного банку України від 26 лютого 2021 року № 22 (зі змінами) (далі – Положення № 22).

Положення № 22 урегульовує процес організації, проведення та оформлення результатів інспекційних перевірок діяльності учасників ринків небанківських фінансових послуг (крім споживачів фінансових послуг), за якими здійснює нагляд Національний банк, їх афілійованих та споріднених осіб відповідно до вимог Закону України від 12 липня 2001 року № 2664-III “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” та з урахуванням принципів, визначених у частині першій статті 29 зазначеного закону.

Отже, є потреба в урегулюванні вищезазначених проблем та затвердженні відповідного нормативно-правового акта Національного банку.

II. Визначення цілей державного регулювання

Цілями державного регулювання, безпосередньо пов’язаними з вирішенням вищезазначених проблем, є забезпечення фінансової стійкості (забезпечення виконання зобов’язань) окремого надавача фінансових послуг та стабільності фінансової системи України загалом, захисту прав і законних інтересів клієнтів (у тому числі споживачів), надавачів фінансових та супровідних послуг, забезпечення ефективності ринку фінансових послуг, прозорості та відкритості його функціонування, а також забезпечення функціонування належного конкурентного середовища на ринку фінансових послуг та підвищення довіри до нього.

Проект постанови Правління Національного банку України “Про затвердження Положення про організацію та проведення інспекційних перевірок на ринках небанківських фінансових послуг” (далі – проект Постанови) розроблено з метою встановлення порядку здійснення Національним банком нагляду у формі інспекційних перевірок на ринках небанківських фінансових послуг за:

надавачами фінансових та супровідних послуг та їх відокремленими підрозділами;
небанківськими фінансовими групами та їх учасниками;
надавачами супровідних послуг та їх відокремленими підрозділами;
іншими особами, які охоплюються діяльністю з нагляду Національного банку відповідно до частини сьомої статті 23 Закону про фінансові компанії.

III. Визначення та оцінка всіх прийнятних альтернативних способів досягнення зазначених цілей, наведення аргументів щодо переваги обраного способу

Ураховуючи потребу в унормуванні питань, пов’язаних із розробленням

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/109019

від 15.09.2023 19:59

регуляторного акта, альтернативних способів досягнення встановлених цілей немає.

IV. Опис механізму, який пропонується застосувати для розв'язання проблеми і відповідні заходи

Проектом постанови передбачено затвердження Положення про організацію та проведення інспекційних перевірок на ринках небанківських фінансових послуг (далі – Положення).

Положенням встановлюються вимоги, спрямовані на регламентування ключових питань, пов'язаних із визначенням порядку здійснення інспекційних перевірок, оформлення їх результатів і заходів, що можуть застосовуватися за результатами інспектування.

Положення визначає, зокрема, процедуру організації планової і позапланової інспекційних перевірок, права та обов'язки як членів інспекційної групи, так і об'єктів перевірки, порядок взаємодії та обміну інформацією в межах інспектування, підстави проведення позапланових інспекційних перевірок, перелік документів, що складаються за результатами інспекційної перевірки, порядок дій у разі створення перешкод під час проведення інспекційної перевірки.

Ступінь ефективності цього регуляторного акта оцінюватиметься за результатами аналізу кількості надавачів фінансових та супровідних послуг і небанківських фінансових груп, на яких поширюється дія регуляторного акта, їх звернень із пропозиціями щодо удосконалення регуляторного акта.

V. Обґрунтування можливості досягнення визначених цілей у разі прийняття регуляторного акта

Вимоги регуляторного акта обов'язкові для виконання всіма надавачами фінансових та супровідних послуг та небанківськими фінансовими групами, переважна діяльність у яких здійснюється небанківськими фінансовими установами, нагляд за якими здійснює Національний банк, а також учасниками зазначених небанківських фінансових груп, включаючи відповідальних осіб, іншими особами, які охоплені діяльністю з нагляду Національного банку відповідно до частини сьомої статті 23 Закону про фінансові компанії.

Ризик як негативного, так і позитивного впливу зовнішніх чинників на дію цього регуляторного акта потенційно зумовлюється переважно змінами в законодавчих актах України, що може призвести до потреби в унесенні змін до регуляторного акта.

Упровадження вимог такого регуляторного акта не потребує додаткових витрат Національного банку, оскільки здійснюється в межах його повноважень.

Здійснення державного контролю та нагляду за додержанням вимог регуляторного акта відбуватиметься в межах здійснення Національним банком наглядової діяльності на ринках небанківських фінансових послуг на

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/109019

від 15.09.2023 19:59

індивідуальній та консолідованій основі з періодичністю, визначеною відповідними нормативно-правовими актами.

VI. Визначення очікуваних результатів прийняття акта

Прийняття регуляторного акта дасть змогу:

забезпечити здійснення Національним банком ефективного та системного ризик-орієнтованого нагляду у формі інспекційних перевірок;

впровадити потрібні процедури для комунікації Національного банку з об'єктами перевірки;

гарантувати дотримання законних прав та інтересів об'єктів перевірки під час здійснення інспектування Національним банком.

За результатами визначення очікуваних результатів прийняття регуляторного акта протягом усього строку його дії можна констатувати, що його прийняття не призведе до додаткових витрат надавачів фінансових та супровідних послуг, інших осіб, які охоплені наглядовою діяльністю, зокрема й пов'язаних з потребою зміни наявних процесів, складання управлінської звітності.

Отже, очікувані результати прийняття регуляторного акта сукупно матимуть позитивні наслідки для всіх суб'єктів, на які поширюється дія регуляторного акта.

VII. Визначення показників результативності акта

Показниками результативності регуляторного акта є:

1) кількість суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб, на яких поширюватиметься дія акта.

Станом на 01 серпня 2023 року діяльність на ринку небанківських фінансових послуг здійснювали 1 143 суб'єкти, з них:

страховиків (без Експортно-кредитного агентства) – 114;

кредитних спілок – 149;

фінансових компаній – 617;

ломбардів – 162;

юридичних осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги (лізингодавців) – 82;

операторів поштового зв'язку, які мають право на надання фінансових платіжних послуг – 1;

платіжних установ – 17.

Також на ринку діяли небанківські фінансові групи, переважна діяльність у яких здійснюється фінансовими установами, нагляд за якими здійснює Національний банк – 23;

2) розмір коштів і час, що витрачатимуться суб'єктами господарювання та/або фізичними особами у зв'язку з виконанням вимог акта.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/109019

від 15.09.2023 19:59

Часові витрати надавачів фінансових та супровідних послуг, небанківських фінансових груп, у тому числі їх відповідальних осіб, інших осіб, які охоплені наглядовою діяльністю, полягатимуть у виконанні вимог щодо надання інформації, документів (їх копій), пояснень та безпосередньо проведення інспекційної перевірки;

3) кількість об'єктів перевірки, під час здійснення інспектування яких зафіксовані факти порушення вимог нормативно-правових актів Національного банку;

4) кількість заходів впливу, застосованих за результатами проведення інспекційних перевірок.

VIII. Визначення заходів, з допомогою яких буде здійснюватися відстеження результативності акта

Відповідно до статей 3, 10 Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” Національний банк проводить базові, повторні та періодичні відстеження результативності власних регуляторних актів з урахуванням вимог Методики відстеження результативності регуляторного акта Національного банку України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 14 квітня 2004 року № 471 (зі змінами).

Відстеження результативності регуляторного акта проводитиметься з використанням статистичних даних. Цільові групи осіб для опитування чи наукові установи не залучатимуться для проведення відстеження результативності регуляторного акта.

Базове відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься протягом одного року з дня набрання ним чинності.

Повторне відстеження результативності регуляторного акта проводитиметься не пізніше двох років із дня набрання ним чинності.

Періодичне відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься один раз на кожні три роки починаючи з дня закінчення заходів із повторного відстеження його результативності.

Інформування суб'єктів господарювання щодо основних положень регуляторного акта здійснюватиметься шляхом його оприлюднення на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку.

Голова Національного банку України

Андрій ПИШНИЙ

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/109019

від 15.09.2023 19:59